

„Quam plurimum scribere.“

(Mozaik az igehirdetés methodológiájához.)

Az eddig mondottak negative szolgálnak témánk bizonyítására, hogy t. i. a prédikációra gondosan és lelkiismeretesen készülni kell. Már most a készülés szükségességére nézve a prédikációnak a leíráshoz való viszonyában különféle felfogást különböztethetünk meg.

Az egyik szerint ez az előkészülés pusztán a meditálásra szorítkozik. Amikor a szónok fejben kiterveli mondani valót anélkül, hogy leírná azokat. E nézetet vallók érvelése azon alapszik, hogy a leírás s az írott betűknek a betanulása és az azokhoz való ragaszkodás a frisségének, üdőségének a rovására megy. Ennek a felfogásnak híve Ravasz László is, aki azt mondja (Id. m. 385.): „Készülhetek úgy, hogy leírom a prédikációt és úgy, hogy fejben kitervelem. Az igazi nagy szónokok ezt az utóbbit gyakorolják: Bossuet és Schleiermacher az utolsó szóig kitervelték mondanivalóikat anélkül, hogy egy sort leírtak volna s éppen ez az eszmény reánk nézve is. Ugyanis az ideális beszéd az, amelyik ott születik a szószéken, mert ennek van meg a momentanítása, a közvetlensége és ez ébreszti bennünk a teremtő élet benyomását. Ez az igazi tűz, amely ott lobban fel előttünk s a szemünk láttára elharapózva, hevével az arcunkba csap és elemi erejével urrá lesz fölöttünk.“

Mint látjuk, Ravasz hivatkozik Schleiermacherre s csakugyan ez irány főképviselőjéül őt szokták emlegetni. De ugyancsak Schleiermacherről mondja Wilhelm Otto (Practische Theologie I. 386.): hogy „mint kezdő a beszédeit teljes egészében leírta s később is készített prédikációs jegyzeteket“, amelyek néhány vázlatos vonással, ú. n. Schlagwortokkal segítségére voltak beszédeinek a tartásánál. Kögel pedig azt állítja, hogy ezekből a Schleiermacherféle Predigtzettel-ből eredetiben sokat látott is. De szólaltassuk meg magát Schleiermachert, aki édesapjának azt írja többek közt egyik levelében: „Az én prédikációimból kér néhányat? Csak a múlt év elejéről küldhetnék, mert a legújabbakat nem írtam le. — Hallotta kedves apám a bűnömet, hallgassa meg a mentségemet is. Nem lustaság az oka ezen eljárásomnak, vagy legalább is nem pusztán a lustaság, hanem csak a leíráshoz való lustaság, aminek egyik oka szemeim gyöngeségében és egyéb más dolgokban rejlik. Addig ugyanis nem tudok egy prédikáció leírásához fogni, míg azt teljesen a legkisebb részeiben is át nem gondoltam, nehogy abba a helyzetbe kerüljek, hogy valamit anticipáljak, vagy ne a maga helyére illesszek. A körülményeimnél fogva csak ap-

ránként tervelhettem ki a beszédeimet, úgy hogy a gondolatoknak egész corpusával rendszeren csak szombatra készültem el. Persze ez még elég lett volna a koncipiálásra, de a szemeimet nem akartam az írással rontani. Így aztán csak elmaradt az írás. De arról biztosíthatom magát, hogy az így készült prédikációim nagyobb fáradságomba kerültek, mint a többiek. "Tehát Schleiermacher szavaiból kitűnik, hogy ő maga sem tartja ezt az eljárást ideálisnak, hiszen apjával szemben mentséget keres rá s bevallja, hogy a csupán meditálás útján készült prédikációi nem kis fáradságot okoztak neki. Nebe citátuma szerint (Geschichte der Predigt III. 12.) pedig ugyancsak ő maga bevallja, hogy az élőszo után leírt prédikációiban sok változtatni, javítani valót talált. Hát a Schleiermacher genialitása nélkül szükölködő szónokok mennyit találhatnának! Azután meg ne felejtjük, hogy Schleiermacherok nem minden bokorban születnek. Az ő fajtáju tüneményes tehetségek oly ritka kivételek, hogy inkább az ellenkező szabály megerősítésére szolgálnak. Mintahogy a költészetben is az igazán nagy tehetségek nem tudtak iskolát teremteni, legfeljebb epigonjaik akadnak, akiknek törpessége éppen az utánzásban válik kirivóvá: úgy Schleiermachert sem lehet követni. Mert követése a legtöbb szónokra nézve csupán külsőségeinek jól-rosszul, és bizonyára inkább rosszul való utánzása lenne. Könnyen Deák Ferenc adomája ismétlődhetnék meg rajtunk, mely szerint az „öreg úr“ mikor valaki egy alkalommal a kalapját elcserélte s azzal mentegette magát, hogy „körülbelül egyforma a fejünk“, — a maga csendes, szokott humorával így felelt vissza: „Körül lehet, de belül nem.“

Lássuk már most a másik felfogást. Mindenek előtt is szólaltassuk meg Schuster nyomán (Die Vorbereitung der Predigt. III. Aufl.) ez irányzat hívei közül a prédikáció-irodalomnak néhány, nálunk is ismertebb alakját, kiválóságát. 1. Ahlfeldről életrajzírói följegyezték, hogy a meditálás, felosztás és vázlatkészítés után hozzáfogott a leíráshoz. „Nagy lelkiismeretességgel írta prédikációit, szinte azt mondhatjuk — teszük hozzá — kivétel nélkül egészen az ámenig.“ 2. Gerok 73 éves korában mondja: „Mindekkorig nem diszpenzáltam magamat prédikációim és egyéb hivatalos beszédeim leírása alól; ha szükséges, inkább el tudom hagyni az utána való formai beemlékelést. Am tegyen kiki, amint akar; de azoknál a „fiatal óriásoknál“ akik azt hitték, hogy a leírás fáradalmain túltehetik magukat, rendszerint azt tapasztaltam, hogy ez által a nyert talentumaikat elásták s előbb-utóbb semmitmondó szószátyárokká váltak. A Schleiermacherok nem úgy potyognak a fákról.“ 3. Frommel Emil következőképen nyilatkozik: „Én egy öreg lelkésznek a tanácsát követtem, mely szerint, míg valaki ezer prédikációt nem írt, addig ne tartson egyet se szabad meditálás után. S úgy tapasztaltam, hogy helyes nyomon jártam.“ 4. A másik kiváló Frommel-testvér, Miksa azt írja: „35 éves koromban elhatároztam,

hogy minden prédikációmát teljesen leírom, habár nem esett nehezemre vázlat után, amely természetesen magában foglalta a főbb gondolatokat, szabadon beszélni. Három ok készítetett erre. Eddig $\frac{3}{4}$ órahosszatt beszéltem; most városi gyülekezetben lévén kénytelen vagyok egy rövid fél órára szoritkozni, mert Lutherként „a hallgatók füle meglehetősen kényes tárgy”. Tehát koncentrálnom kell mondani valóimat, ami szabad előadásnál szinte lehetetlen; mert a szónok a beszéd hevében elveszti az idő iránti érzékét. A másik ok, hogy az én tanítóm, aki rendszeren az istentisztelet előtt traktált mindenféle kellemetlen gyülekezeti dolgokkal, a legtöbbször olyan kedvezőtlen hangulatba hozott, ami a csupán átmeditált prédikációim tónusára is jelentékeny hatással volt. Mikor ezt éreztem, természetesen letiltottam erről a szokásáról; de egyuttal azt is tapasztaltam, hogy prédikációmnak a leírása minden ilyen futólagos benyomás alól mentesít. Harmad sorban arra is rájöttem, hogy ha az ember a prédikációt leírja, annak a befejeztével egészen más áttekintést nyer róla s a hiányait könnyebben felismeri s könnyebben korrigálhatja, mint a meditálásnál, ahol sohasem tudhatni, hogy végezetül is hova lyukad ki. Éppen 14 nappal ezelőtt történt velem, hogy mikor a prédikációmát leírtam, akkor látom, hogy az alkalmazás Péterre és Pálra nem egészen találó; úgyhogy az egyik részt egészen, a másikat pedig félig újra átdolgoztam.” 5. Kögel írja fentebb hivatkozott szerzőnknek: „Ama föltevése, hogy a prédikációimat leírom és úgy emlékelem be, teljesen helytálló. Mert csakugyan minden prédikációmát leírom szószerint. Egy állás sem vétezik az isteni és emberi szó kezelésére vonatkozó előkészületnek a könnyen vevése és elmulasztása által annyit, mint a lelkészi.” Ugyancsak ő mondja egy más helyütt, hogy még azt a helyet is meg tudná mutatni, ahol Tholuck egyik halléi sétája közben így szólt hozzája: „Még ha falusi lelkész lesz is fiatal barátom, csak készülni, készülni! Az a földmives is megtisztogatja, kikeféli templomba menés előtt a ruháját; s a lelkész menne Isten elé hétköznapi szellemi-köntösben!” — Origenesz is csak 60 éves kora után hagyott fel beszédeinek a leírásával.

A felsorolt példák és idézetek mutatják, hogy még a legelsőek közé tartozó egyházi szónokok is mily nagy súlyt helyeztek beszédeiknek írásban való kidolgozására.

A prédikáció leírásának előnyeit itt nem tartjuk szükségesnek hosszan részletezni és tételekbe foglalni. Elég, ha utalunk arra, hogy amiket az írás hiányának, vagyis a rögtönzésnek hátrányaiul soroltunk fel, mindazoknak a negatívuma itt pozitívummá, előnnyé válik. S bár ebben a meghatározásban már benne rejlik, mégis külön kiemeljük, hogy ezáltal mintegy aláhuzzuk: hogy a lelkészre nézve beszédeinek leírása egyike amaz impulzív erőknél, amelyek az önképzésben, a példabeszéd szerinti holtig való tanulásban elősegítik, támogatják; egyike ama lépcsőknek, amelyeken igehirdetői s abból kiágazó s azzal

kapcsolatos egyéb, tehát kateketikai, lelkipásztori stb. hivatásának teljesítésében is mind magasabbra és magasabbra emelkedhetik. Csak általánosságban illusztráljuk. Aki írja a prédikációit, arra nézve az azokban foglalt gondolatok nem vesznek el; az írás megrögzíti, szinte azt mondhatnánk realitássá változtatja azokat. S adandó alkalommal, később is bármikor könnyen újra felidézhetők, értékesíthetők lesznek. Az emberiség életében és történetében a régebbi korszakok tudományát és műveltségét az írás őrizte meg számunkra. Enélkül nekünk újra meg újra a tudás alfájánál kellene kezdenünk. De az előző korok lerakták számunkra az alapot, amelyen mi tovább és tovább építünk, feljebb és feljebb emelkedünk, haladunk. Bizonyos fokig ilyen formán van ez kicsiben az egyes ember életében. Az a gondolatartalom, amelyet a tanulás által csiszolt és növelt Istenadta kisebb-nagyobb képességünk mellett magunkból kitermelünk, csak akkor lesz egy újabb lépcső további előmenetelünk, haladásunk számára, ha azt írásba foglaljuk. Mert a kimondott pusztá szó elröptül; egy darabig tán őrzi az emlékezet, de lassanként fakul, homályosul; végre egészen semmivé lesz. De amit leírnak, azt szükség esetén könnyűszerrel felújíthatjuk, megint sajátunkká tehetjük. Nyilvánvaló ebből, hogy prédikációinknak a leírása sokkal biztosabb alapja igehirdetői, szellemi fejlődésünknek a röpke szót, gondolatot accipiáló memóriánál.

Nemcsak a belső tartalomról, hanem a külsőről, a stílusról, az irányról is elmondhatjuk mindezt. Írás és irány egy tőből származik, amiben kifejezésre jut, hogy egyik a másiktól elválaszthatatlan. Éppen ezért a sok írás — már t. i. a gondolatoknak írásba foglalására irányuló törekvés, gyakorlat — csiszolja, műveli, nemesíti az irányt is. Aki megszokta mondanivalóit, beszédeit írásba foglalni, annak fokról-fokra szabatosabbá, világosabbá, szebbé válik a stílusa, irálya. A legteljesebb mértékben igaz erre vonatkozólag a közmondás, hogy „gyakorlat teszi a mestert“. Sok példát lehetne felhozni ennek igazolásául a legkiválóbb stílisták életéből. Csak egyet említek. Kapi Béla püspökünkről hallottam azt a megörökítésre méltó, kedves, kis epizódot, hogy már kicsi gyermek korában állandóan a nyakában lógott valami zsinóron egy ceruza. A ceruzának, íróeszköznek ebben a korai szeretetében és későbbi gyakori használatában kell egyéni kvalitásai mellett látnunk alapját annak, hogy ő ma nemcsak egyházi, hanem országos viszonylatban is a legelső stílművészeink közé tartozik. Ugyancsak tőle származik az a mondás is, hogy „mindig ceruzával olvassunk“; vagyis olvasmányainkból készítsünk magunknak mindig vázlatokat, feljegyzéseket. Ennek a megszívlelendő figyelmeztetésnek a pendentjaképpen viszont azt is mondhatjuk, hogy mindig ceruzával gondolkozunk; vagyis gondolatainkat ne hagyjuk elillanni, hanem vessük papírra, foglaljuk írásba. Különösen, mikor a prédikációra készülünk, mikor meditálunk.

Osszegezve a prédikáció-írásnak tartalmi és alaki előnyeit — a rendszeres készülés, a szorgalmas írás képesít bennünket arra, hogy megfelelő anyagkészletre, gondolatgazdagságra, szóbőségre, kifejezésbeli választékosságra, formai rutinra tegyünk szert; s ezáltal idővel a két szélsőség, a pusztá rögtönzés és az utolsó betűig való leírás közötti középutat foglalhassuk el, amelyben mi az igazi szónoki eszményt látjuk. Amikor is a szónok vázlatos — de amellet mégis bőséges — feljegyzései alapján magában való gondos meditálás után megy fel a szószékre s az agyában kitervelt, gondolatvilágát betöltő, lelkét átható s az írásos vázlata által korlátok közé szorított tartalom ott a pillanat hevében nyer az ajkán külső formát, nyelvi alakot. De ezt az eljárást csak a végső, ismételten és nyomatékkal hangsúlyozzuk: a legvégső célnak tekintjük. Van, aki talán sohasem fut bele ebbe a célba; mindig jobb, hogyha nem is éri el, de buzgón igyekszik, törekszik feléje: mintha a fiatal lelkész önhittségében már a pálya kezdetén ennél a célnál gondolja, érzi magát s ott megállapodik. Aki a kezdeten van, az a célnál még nem lehet; s ha ott csak áll, nem is lesz soha. Azért a kezdő egy szabályt tartson mindig a szeme előtt: igyekezni, futni a cél felé. Ez az igyekezet pedig a prédikációra való lelkiismeretes készülésben, írásban áll. „Quam plurimum scribere“.

Kiss Samu
nagybarátfalui lelkész.

Előfohászok.

Szenháromság vasárnapján.

Ján. 3. 1–15.

Ha sért a bűn, ha bánt a gond,
Jézushoz térjen lelkünk,
Nyugalmat, bűnbocsánatot
Mindenkor nála leltünk.
Új emberekké születünk
Áldott igéje által,
S e földön égi fény felé
Megyünk előre bátran.

Szenháromság utáni 1. vasárnapon.

Luk. 16. 19–31.

Teremts testvéri szívet Istenem.
Az emberek zord kőszíve helyén,
Lelkünknek kincse irgalom legyen,
Vidúljon tőle elhagyott, szegény.
S teremts, óh, bízó szívet Istenem,
A csüggedő, beteg szívek helyén,
Örök hazánkra nézzünk szüntelen
A szenvedések kínos éjjelén.

Szenháromság utáni 2. vasárnapon.

Luk. 14. 16–24.

Uram, segélj meg, áldj meg engem,
Hogy szent igéd szavát kövessem,
Hogy e világ minden javánál
Jézusomat jobban szeressem.
Megváltásomra küldted őt el,
Add, hogy övé legyek egészen,
S kegyelmesen Te végy magadhoz,
Ha földi pályám majd bevégezem.

Szenháromság utáni 3. vasárnapon.

Luk. 15. 1–10.

Áldott legyen szereteted
Üdvözítő Jézusom,
Hogy a bűnöst felkeresed
A sötét életúton.
Vonj magadhoz szent igéddel,
Híven nálad maradunk,
S leszen öröm földön, égen,
Hogy a Tieid vagyunk.

Szentháromság utáni 4. vasárnapon.

Luk. 6. 38—42.

Önvizsgálatra oktasd népedet
Édes Megváltónk szent ígéd szerint,
Ne ítélgezzünk társaink felett,
De bűneinket bánják szíveink.
Igaz bíránk egykor Te lész nekünk,
Ítélni jössz élőkön, holtakon,
S ha szívünkben irgalmat éreztünk,
Irgalmas légy hozzánk e nagy napon.

Szlancsik Pál
pusztaföldvári lelkész.

Az igaz boldogság és üdvösség titka.

(Szentháromság vasárnapján.)

János ev. 3. 1—16.

Az édes anya szívét, midőn nehéz fájdalmak árán életet ad gyermekének s azt először veszi ölelő karjai közé, az édes atya keblét, midőn újszülöttének ártatlan szemeiből a menyországot látja maga felé mosolyogni s azt először csókolja meg, egy vágy, egy hő óhajtás tölti el, az: vajha az a gyermek, akivel a jó Isten kegyelme őket megajándékozta, az életben boldog lenne s a földi élet után elvehetné az Istennek kezéből az üdvösség koronáját.

S mikor az édes anya a dajkadalt zengi kisdede fölött, mikor az édes atya verejtékezik magzatáért, mikor a ringó bölcsőnél találkoznak s kezeiket imára kulcsolják össze, a dajkadalban, a verejték cseppben, az imádságban, a reménységben, melynek aranyszálaiból szövik gyermekük számára a jövődő fátyolát, az a vágy, az a hő óhajtás nyer kifejezést: vajha gyermekük a földön szerencsés lenne s vajha ez élet után megnyilana előtte a menyországnak ajtaja.

És amidőn az a gyermek felnő, mikor járni, beszélni megtanul, mikor esze, értelme kifejlődött, mikor különbséget tud tenni jó és rossz, szerencse és szerencsétlenség, boldogság és boldogtalanság, üdv és kárhozat között, az ő szívét is az a vágy, az a hő óhajtás tölti el, hogy elkerülve a szerencsétlenséget, boldogtalanságot, kárhozatot, szerencsés s boldog lehessen a földön s az üdvösségnek osztályosa lehessen az egekben.

De bár ez a vágy, ez az óhajtás ott van mindenek szívében sokaknál nem teljesül, mert a boldogságot s az üdvösséget nem ott, nem annál s nem úgy keresik, ahol, akinél s ahogy keresniük kellene.

Oh jer, hogy ami ezirányu vágyunk, óhajtásunk teljese-
désbe menjen, álljunk meg egy pillanatra annál a útmutató-
táblánál, mely az egyházi év két nagy szakaszát, az ünnepi
részt és a szentháromsági szakaszt egymástól elválasztja s amely
mig egyik karjával azt hirdeti nekünk, a multba mutatva, mit
tett érettünk az Isten a világ teremtése, az emberiség meg-
váltása s a szentlélek kitöltetése által — addig a másik kar-
jával a jövőre irányulva figyelmeztet arra, hogy mi mit tegyünk,
hogy az ő kegyelmét biztosítsuk a magunk számára, ma Szent-
háromság vasárnapján tanuljuk meg azt: *Mikor nyerjük meg a
földi életben a boldogságot s a siron túl az üdvösséget?* (János
ev. 3. 1—16.)

A most felolvasott szent igék alapján arról kívánunk szó-
lani: *Mikor nyerjük meg a földi életben a boldogságot s a siron
túl az üdvösséget?*

I.

*akkor, ha szent vággyal szüntelen Jézust keressük. „Vala pedig a
farizeusok közül egy ember, kinek neve Nikodemus vala, ki a fő-
zsídók közül való vala, ez méne Jézushoz éjjel.“* Evang. szent
igéink ezen szavai egy férfit állítanak lelki szemeink elé, ki
éjnek éjszakáján keresé fel Jézust, hogy lábaihoz ülve szent
áhitattal hallgassa az ő tanítását.

Mikor mi ezt a történetet elolvassuk és halljuk, egész ön-
kéntelenül túlulnak ajkainkra e kérdések:

Mi indította a gazdag Nikodemust arra, hogy felkeresse
azt a szegény Jézust, akinek nem volt helye, ahova fejét le-
hajthatta volna? Mi birta őt, a főzsídók közül való hirneves
embert arra, hogy elzarándokoljon Názáret lenézett s megvetett
fiához? Mi indította őt, a tanult törvénytudót arra, hogy a ta-
nulatlan halászok és vámszedők társaságában időző Jézus látó-
gatására indult? S mi birta őt arra, hogy egy egész hosszú
éjszakát nem aranyos ágya puha párnái között töltött el, ha-
nem ott Jézusnak lábainál, úgylehet kemény kövön ülve?

Hiszen a világ fiainak felfogása szerint ő birt mindennel,
ami neki boldogságot adhatott!

És mind ennek dacára ő boldogtalan volt! A vagyon, a
gazdagság, a gyönyör az élvezet, a hirnév s a dicsőség nem
elégítették ki az ő nemesen érző lelkét. A törvény holt betü-
jéhez való ragaszkodás, a Mózes rendelte mosakodás, a böj-
tölés, az égő áldozatok lobogó lángja, égre szálló füstje nem
birta megszerezni keblének a békeséget.

Sejtette, hogy van egy magasztosabb erkölcsi világ, az
Istennek országa, de az emberi tudomány és bölcsesség halvány
mécs világa mellett nem találta meg az abba elvezető ösvényt.

Ez volt oka annak, hogy ha setét éjszaka borult a nagy
természetre akkor, mikor ő a büntudat mardosó gyötrelmével
szívében Jézushoz indult, még gyászosabb éjszaka volt az ő
lelkében, a boldogtalanságnak rémes éjszakája.

A kort, amelyben élünk, a boldogtalanság korának szoktuk mondani és pedig méltán. Mert igaz ugyan, hogy az emberiség az utóbbi időben gyors léptekkel haladt előre a felfedezések útján, de igaz az is, hogy a sok titok leplének fellebentése, a sok természeti erőnek az ember szolgálatába állítása, az embert csak egy lépéssel sem vitte közelebb a boldogsághoz. S az a tengernyi vér, mely a világháboru folyama alatt a különböző haretereken kiomlott, nem mosta tisztára az emberi lelkeket, a fogyatkozásoktól, gyarlóságoktól, vétkektől és bűnöktől.

Az ember ma gyorsjáratu hajóin szeli a tengert. Szikrátvirón ezer és ezer mértföldekre küldi üzeneteit. Rádióján a legfélreesőbb faluban hallgatja a nagyvárosok művészi előadásait s repülőgépevel dacolva köddel, hóviharral néhány óra alatt átszál egyik világrészről a másikba...

De amidőn rádiójának legbűvösebb hangjain át is hallja lelkiismeretének bűneit elítélő, kárhoztató szavát. A mikor repülőgépen nem bir elszállani az életnek őt mindenütt utolérő nyomoruságai elől. Mikor a föld megrendül lábai alatt s örököznek hitt alkotásai, a fényes palotasorok, mint kártyavár omlanak össze. Mikor a halál drága kedveseit kiragadja ölelő karjaiból s mikor feléje is kinyújtja száraz csontkezét... oh akkor belátni kényszerül, hogy nagysága, hatalma, dicsősége csak por és hamu, oh akkor keseredett lélekkel kényszerül ajakára venni az írás e szavait: „*láttam minden dolgokat, melyek lesznek a nap alatt, hogy ime mindez csak hiábavalóság és a léleknek gyötrelme.*

Oh van-e, oh van-e e boldogtalan kor gyötrődő gyermekei számára hely, ahol ők is feltalálhatják a boldogságot? Van! Jöjjetek, e helyre vezet el bennünket az éjszakai látogató Nikodemus, aki példájával arra tanít, hogy a földi boldogságot s az égi üdvösséget úgy nyerjük meg, ha szent vággyal szüntelen Jézust keressük s ha

II.

általa segítve ujjaszületni törekszünk. Mikor az éjszakai látogató Nikodemus odaborult Jézus lábaihoz és kérve, esdve szólott: Uram mit tegyek, mint éljek, hogy a földön boldog lehessek s ez élet után az Istennek országában az üdvösség koronája tétessen homlokomra, Jézus nem üzte el őt magától, de odanyújtotta neki a boldogtalanságban vergődőnek segítő jobb kezét s megmutatta neki a boldogsághoz s az égi üdvösséghez elvezető utat, amidőn így szólott hozzá: „*ha valaki ujonnan nem születendik, nem látja meg az Istennek országát.*” S ezen szavaiban arra hívta fel őt, hogy lélekben szülessen újjá, forduljon el a földtől, a világtól, tépje ki szívéből a véték és a bűn utolsó gyökérszálát is, ne a harag, a gyűlölet, irigység, káröröm, hanem a szeretet éljen szívében embertársaival szemben.

„*Ha valaki ujonnan nem születendik, nem látja meg Istennek országát*“, ez a Nikodemushoz intézett Krisztusi szó nekünk is

szól és arra figyelmeztet, hogy a földön boldogok úgy leszünk, az égben az üdvözültek között úgy vár hely mi reánk, ha szívben, lélekben újjá születünk. Oh törekedjünk erre a Krisztus útmutatása szerint és segítségével. Forduljunk el a földtől, a világtól, ne ennek muló javait bálványozzuk. Hisz a csalás, sikkasztás, lopás, gyilkosság, az önzés, a kapzsiság bünéből, a világ szerelméből származik a legtöbb esetben, mi ezek helyett *keressük az Istennek országát és annak igazságát.*“ Tépjük ki szívünkéből a véték és a bűn utolsó gyökérszálát is... A kísértő, a sátán mindenütt ott van, minden alkalmat s eszközt megragad, hogy megejthessen. Mi Isten igéjének fegyverével verjük vissza támadását... Ne felejtsük el soha az apostoli intést: *„avagy nem tudjátok-e, hogy ti Istennek templomai vagytok és hogy Istennek lelke lakik ti bennetek, valaki megszeplőíti az Istennek templomát, elveszti azt az Isten, mert az Istennek temploma szent, amely ti vagytok.*“ Ne a harag, a gyűlölet, az irigység, a káröröm vezessen bennünket, hanem a szeretet embertársainkkal szemben, még pedig az a szeretet, mely *„mindeneket eltűr, elfedez, hiszen, remél, mely el nem fogy sohasem.*“ Ez a szeretet mint egy angyal építi itt a földön a boldogság oltárát s ez nyitja meg kulcsként a Jézus érdemével előttünk az üdvösség honának ajtaját...

Tegyünk eleget ezen apostoli intésnek *„le kell vetköznőtök ama régi élet szerint való ó embert, mely megveszett a gonosz s csalárd kívánságok miatt s fel kell öltöznőtök amaz új embert, mely Isten szerint teremtetett az igazságra és a szent életre.*“ Igaz nehéz feladat ez, de a Krisztus által, ki az ő igéjében és példájában segítségünkre jó, lehetséges. Ragadjuk meg az ő segítő kezét. Támogatásával szülessünk újjá s ennek jutalma lesz a földön a boldogság, az égben az üdvösség. Ámen.

Farkas Elemér

büki lelkész, esperes.

Istenben van igazi gazdagságunk.

Szentháromság vasárnapja utáni I. vasárnap.

Lukács 16. 19–31.

A világ fiai megütköztek azon, hogy Jézus első tanítványai, a keresztyénségnek első hívei, apostolai a szegények sorából kerültek ki. A képmutató farizeusok viszont egyenesen megbotránkoztak, hogy Jézus a bűnösökkel is szóba áll, velük foglalkozik, hozzájuk betér és Zakeus meghívását sem utasítja vissza. Az Üdvözítő azonban nem a világ hatalmasaihoz és a képmutatókhoz jött, akik őt meg nem értették és be nem fogadták, hanem azokhoz, akik elhagyott szegénységükben, bűnbánatukban megéreztek az idők jeleit és vágyakoztak lélekmege-

nyugvásra, egy békeesebb, boldogabb jövőre és a nehéz földi küzködés és szenvedés után az örök élet elnyerhetésére.

Még a jobb érzésű és vallásos zsidó is szüntelenül rettegett a harmad- és negyediziglen büntető Jahvetől, a farizeusok és írástudók ezernyi szigorú előírásától. Az ilyen emberekre mondotta az Úr, hogy megvannak fáradva és megvannak terhelve. Azért hívogatta őket szelid szeretettel magához, hogy megnyugoztassa őket. S ha a törvény betűjéhez ragaszkodó farizeus a vámszedőkkel és bűnösökkel egy asztalhoz nem ült, velük szóba nem állt, féltestvérét, a samaritánust, mint a bélpoklost, messzire elkerülte: úgy Jézus örök isteni szeretetével, mint a lelkek orvosa, egyenesen őket kereste fel.

Hasonlóképen ragaszkodott mindenkor a szegényekhez is, akiket a világ semmiknek állított, de ő mégis azok közül választotta ki Isten országa jövődő munkásait, az apostolokat, akik — János kivételével valamennyien vértanu halált haltak, de mégis alázatos térdborulásra kényszerítették az egész világot Krisztus kereszttje előtt.

Talán azért nem követték a gazdagok Jézust, mert kincseik birtokában nélküle is boldogok voltak s azért ragaszkodtak hozzá a szegények, mert szegénységük boldogtalanná tette őket s Tőle a legszegényebbtől, akinek nem volt, holott lehajtsa fejét, várták léleknyugalmukat és meggazdagodásukat? A gazdagság tehát feltétlenül boldogít, a szegénység pedig boldogtalanná tesz?

Nem. Szeretett Testvéreim!

Amikor az Írás gazdagokról szól, azokat érti, akik az ő bővelkedésükben felfuvalkodván, a szegényeket megvetik, a szépért, jóért, az örök isteni igazságokért nem lelkesülnek s egyetlen remediumuk, örömük a mulandó világi kincsekben van. S ha földi céljukat elérték, kell-e az ilyeneknek a menny?

... Egyetlen jelszavuk az, amit Pál apostol idejében a pogányok hangoztattak, „együnk és igyunk, mert holnap meghalunk“! de épen ezért nem irigylésre, de szánakozásra méltók ők. A boldogság az étel és ital bőségében, a ruha csillogásában és a szolgálók sokaságában áll? Ez a lélek boldogsága? Mily gyarló felfogás! Isten nélkül az ilyen gazdag — szegény.

Amint nem tesz boldoggá a vagyon, nem tesz boldogtalanná a szegénység sem, mert a boldogságot a mindenben való megelégedés, a lélekharmónia és a lelkiismeret tisztasága adja meg. Amelyik szegény embertársunk tehát megelégedett, tökéletes az istenfélelemben és emberszeretetben s teljesíti a néki juttatott talentumok szerint alázatos szolgálattal a maga hivatását, az a szegény, — gazdag.

Isten nélkül semmik vagyunk, semmit nem tehetünk, Istenben gazdagok vagyunk s mindenek egyaránt javunkra szolgálnak.

Ezen igazságokat szívünkbe vésve, legyen elmélkedésünk tárgya ezen tételünk:

A gazdagság nem boldogít, a szegénység boldogtalanná nem tesz, mert szentleckénk tanúsága szerint

1. *Isten nélkül a gazdagok — szegények,*
2. *Istenben a szegények gazdagok.*

„Istennek szent lelke szentelj meg most minket,
Áldd meg s tedd hasznossá elmékedéstünket!“ Ámen.

I.

Szeretett Testvéreim!

Azt az igazságot állapítottuk meg, hogy Isten nélkül a gazdagok — szegények, mert a gazdagság magában nem boldogít.

Egy ilyen gazdag szegényről emlékezik meg mai szent leckénk is, ki biborba és bársonyba öltözött, naponkint vígan lakmározott, a szolgálknak sokasága várt minden intésére s fejedelmi palotájában minden bőséges gazdagsággal kínálta ingerét, ami csak szem-szájnak kellemes. Édes semmittevésben teltek el napjai . . .

. . . S ha elvetődött palotája előtt egy-egy szegény ember éhesen és rongyosan, egyik ökölbe szorított kézzel nézte a drága tarka ruhákba öltözött szolgasereget, a másíknak kicsordult a könnye a kihangzó zene és mulatozás hangjára, valamennyi pedig irigykedve gondolt arra a gazdag — boldog emberre.

De ha lett volna valaki, aki látta volna, hogy Isten nevét nem tisztelik abban a házban, hogy a gazdag erszény mellett üres, megkövesedett szívet rejt a bársonyruha és biborpalást, hogy az a gazdag nem tud örülni semminek, nem szeret senkit, őt pedig gyűlöli mindenki, ha észbevette volna, hogy Lázártól még az asztalról lehullott morzsalékokat is sajnálja, hogy hiányzik palotájából a vidám gyermekkacaj, a családi élet melege, csak fizetett szolgasereg jár-kei abban a fényes és csillogó, mégis rideg palotában; bizonyára szegénységében is ezt mondta volna: Mint sajnállak téged te kőszívű és boldogtalan gazdag, hitvesem szelid mosolyát nem adom palotád minden ragyogásaiért, gyermekeim ártatlan kacagását aranyaid csengéseért; tiszta, meglegedett szívemet szolgálid sokaságáért, Istenbe vetett hitemet minden kincseidért, te szegény — gazdag!

Mit tudod Te, mily boldogság imával köszönteni a reggelt, meglegedetten fáradni, dolgozni azokért, akiket szeretünk, amíg nappal vagyon, megosztani a karéj kenyeret a még szegényebbekkel, s tudni azt, hogy akik az Istent szeretik, azoknak egyiránt mindenek javukra szolgálnak.

Szeretett Testvéreim!

A világ halad szinte megmérhetetlen magasságba, az emberi elme néhány évtized alatt olyan csodálatos dolgokat hozott létre, — különösen technikai szempontból, — amire még nem is gondolhattunk. De csodálatos, hogy az emberek gondolkozás módja ma is ugyanaz, mint volt Jézus korában. A kisértőnek ma is első fegyvere a fogyatkozást szenvedővel, az éhezővel szemben: „váltotasd e köveket kenyerekké“ azaz tagadd meg

hitedet, meggyőződésedet, Istentől nyert talentumaidat, küldetésedet, alkudj meg a körülményekkel, akkor a kőből is kenyér, a szegénységből is gazdaság leszen. S akiknek egyetlen vágyuk a minden áron való meggazdagodás, e cél elérésében keresve boldogságukat, a Sátán törében elbuknak menthetetlenül.

S ha meggondoljuk, hogy a még oly gazdagok is telhetetlenek, mind többre és többre vágynak, ha egyikük fősvény és zsugori, még önmagától is sajnálja a betevő falatot, másikuk tékozló, pazar, harmadikuk retteg éjjel és nappal a tolvajoktól és rablóktól, negyedikük a mértéktelen élvezetek folytán összeroncsolt idegzetten, mint árnyék jár-kei a világban, valamenyien pedig vallásosság, istenfélelem nélkül kigúnyolják azt, ami szent, ami tiszta, bizony megértjük: a gazdagság magában nem boldogít, mert e gazdagok Isten nélkül — szegények.

Az Údvözítőnek szavai: „...könnyebb a tevének...“ jelzik azt az óriási kísértést, amely a gazdagságban rejlik.

De másrészt a gazdagság is bizonytalan, aki ma gazdagon fekszik, holnap szegénységre ébredhet, úgy hogy eszünkbe jut az írás szava: „azt mondod gazdag vagyok, hát nem tudod, hogy te nyomorult mezitelen vagy!“ Ne irigyeljétek a gazdagokat!

Ha olvassuk, hogy a milliósos betegsége miatt, táplálkozni nem tudván, éhen halt meg, ha tudjuk, hogy még azok is, akikre koronának fénye, gazdagsága és dicsősége sugárzott, otthagyták azt a léghört s inkább világraszóló botrányoknak hőseivé lettek, csak hogy boldogságukat megtalálhassák. Ime beláthatjuk, a gazdagság magában nem boldogít.

Ne küzködjétek tehát azért, hogy gazdagok legyetek, mert szerintetek akkor boldogok is lesztek, hanem munkálkodjatok és imádkozzatok, hogy meg legyen mindennapi kenyeretek; ha megelégedtek azzal, amitek van, már gazdagok vagytok, ha Isten utáiban jártok, már boldogok is vagytok.

A szegénység tehát magában nem boldogtalanít, hiszen Istenben a szegények — gazdagok.

II.

Szeretett Testvéreim az Ūrban!

Habár valakinek ezrei, százezrei vannak is, de mindig többre és többre vágyódik, az az ember még nem gazdag. Szeretteim! Az a leggazdagabb ember, akinek nincsen szüksége már többre, aki azt mondja, békességes boldogsággal elégszem meg azzal, amit Isten adott. Ilyen igazi gazdag ember lehet az is, akit a világ szegénynek nevez, mert ha az istenfélelem és emberszeretet lakozik szívében, elmondhatja: ezüstöm, aranyom nincs, eledelem szűkös, ruházatom kopott, mégis úgy érzem, mintha enyém volna az egész világ, mert Luther szerint — Isten az én gazdagságom.

Amint kimutattuk az előzőkben, hogy a gazdagság magában nem boldogít, úgy nyilvánvalóvá lesz most, hogy a szegénység magában véve nem tesz boldogtalaná.

Amint a gazdagság nem dicsőség és erény, úgy a szegénység nem szégyen és nem bűn.

Az emberiség legnagyobb alakjai a szegények és az Isten által megáldottak sorából kerültek ki. Maga az Úr Jézus Betlehemnek elhagyatott istállójában születik, nélkülözött egész életében, nem volt holott lehajthatta volna fejét, az apostolok a szegény vámszedők és halászok közül valók, meghódították a világot. Ezüstjük, aranyuk nem volt, de adták azt, amit nekik a Krisztus adott.

És ők voltak azok, akik így szólottak: „mindezideig éhezünk, szomjuhozunk, mezítelenkedünk (I. Kor. 4. 11.) és mégis ők voltak azok, akik megvetették az Isten országának fundamentumát, elterjesztették a keresztyén világnézetet, melynek áldásait millióan és millióan érezték a múltban, érezzük a jelenben és még fokozottabb mértékben érezni fogják utódaink a jövőben mind e világnak végezetéig.

S vajjon boldogtalanok voltak-e ők — szegénységükben? Bizonyára nem!

A legkiválóbb tudósok, írók, művészek, vagy papok sem a múltban, sem a jelenben nem márványpalotában töltötték gyermekéveiket, szegénysorsból küzdötték fel magukat eszükkel, jellemükkel a legmagasabb polcig, hogy beteljesedjék az Írás szava: (Zs. 113. 7.) „Az Isten felemeli a porból a szegényt“.

Bukni a magasból bizony könnyű, de szégyen, de felemelkedni a porból a magasba, nehéz és gyönyörűséges.

Szeretett Testvéreim! Hozzáteszem, hogy én az Isten nélkül élő gazdagokról és az Istenben élő szegényekről szólottam.

A Biblia világosan ítél: Isten nélkül a gazdagok — szegények, és Istenben a szegények — gazdagok.

Még csak egyet jegyzünk meg szeretett testvéreim. A gazdagok is lehetnek istenfélők és erre kérjük őket buzgó evangélikus egyházszeretettel s hisszük, hogy minden egyházban így is fog történni, de megállapítjuk, hogy az ú. n. szegények is lehetnek istentelenek, de ma nem erről szólottunk, hanem azt az igazságot állapítottuk meg, hogy a gazdagság magában nem boldogít, és a szegénység nem boldogtalanít, mert Isten nélkül a gazdagok — szegények, Istenben a szegények — gazdagok. Ámen.

Törteli Lajos
ceglédi lelkész.

A nagy vacsora.

(Szentháromság utáni 2. vasárnap.)

Lukács ev. XIV. 16—24. v.

A szentháromság u. első vasárnapi evangéliumban a szegény Lázár és a gazdag emberről szóló példázatban az Üdvözítő két képet mutat nekünk. Lelki szemeink elé állítja a gaz-

dag embert, amint az naponként vígan lakozik, uszik a jólétben és bőségben, s a szegény Lázárt a gazdag ajtaja előtt, amit az a gazdag asztaláról lehullott morzsalékokkal tengeti nyomorult életét.

Felolvasott evangéliumi szakaszunk is egy gazdag ember házába vezet bennünket, hol magát az isteni Mestert is a meghívott vendégek között látjuk, hol elmondja a nagy vacsoráról szóló példázatot.

A farizeus ki akarja tüntetni az Urat azzal, hogy meghívja magához vendégnek és nem veszi észre, hogy ő maga a megtisztelt, a kitétetett. Valójában azért hívja meg Jézust, hogy vagy beszédében, vagy cselekedetében találjon kifogásolni, megróni valót. Jézus elfogadja a meghívást s felhasználja az alkalmat, hogy ostromozza a farizeusok önhittségét, húságát és önző vendégszeretetét. Majd a mennyek országáról beszél a vendégeknek. Ekkor a meghívottak egyike ezen szavakkal fordul hozzá: „Boldog az, aki éjendik kenyeret az Isten országában.“ Az Úr a szót tovább fűzi a nagy vacsoráról elmondott példázatban. Ezzel megerősíti a felszólaló szavait, hogy valóban boldog az, aki a mennyekországába juthat. Azt mondja ezzel a felszólalónak: törekedj te is arra, hogy oda juthass! A ti eddigi éltetek, cselekedeteitek után kevés remény lehet az odajutásra. Hívlak benneteket és nem figyeltek hívó szavamra. Vigyázzatok, nehogy úgy járjatok, mint a példázatban a meghívottak, akik közül egy sem kóstolta meg a nagy vacsorát.

Minket is figyelmeztet az Úr, hogy az isteni jóság és szeretet által felénk nyújtott kegyelmet fogadjuk el és ne legyünk hasonlók az azt el nem fogadó farizeusokhoz. Figyelmeztet, hogy az a vacsora, amelyet a mennyei Atya készített embergyermekéi számára, nagy vacsora. Nagy, mert: 1. Isten készítette, 2. mert a legdicsőbb javakat igéri benne, 3. mert arra mindenek hivatalosak.

1. Nagy az a vacsora, mert Isten készítette. „Egy ember készítte nagy vacsorát stb. 16—17. v.“ Aki nagy vacsorát készített, aki sok vendéget hívott, az az ember a példázatban: Isten. Övé az ég, a föld, az egész világ. Ő az uraknak ura, a királyoknak királya! A mennyei seregek dicsőségét hirdetve zengik: „Szent, szent, szent a Seregeknek Ura, telve a menny és a föld az ő dicsőségével.“ A zsoldárdalnok áhitattal éneklí: „Az egek hirdetik stb. 19. zsolt, 2—4. v.“ A költő hitbuzgó lélekkel, magasztalólag szól Róla: „Isten, kit a bölcs lángesze föl nem ér stb.“ „Nagy vacsorát készíté.“ Eszter könyvében olvassuk, hogy Ahasvér király uralkodásának 3. esztendejében nagy lakomát szerzett fejedelmei és szolgálói számára, hogy azok látva a fényt, a pompát, a nagy gazdagságot, csodálattal tekintsenek fel rá. A 180 napig tartó lakoma után 7 napig megvendégezte a Jusánban lakozókat is s azok is vigadoztak, örvendeztek. (Lucullus lakomája.) Ahasvér királyi lakomája minden fény és pompa ellenére is, milyen kicsiség ahhoz, amit Isten

szerez, nem egy hajlék, nem egy város, nem egy ország, hanem az egész világ számára. Nem királyi, hanem isteni asztal az, amelyhez hívja az embereket. Végtelen nagy szeretetnek kell annak lenni, aki ilyenre képes, hogy lehajoljon dicsősége trónusáról a földre, az önző, a bűnben fetregő, az Őt nem egyszer megtagadó emberhez és megtisztelje azzal, hogy asztalához vendégül hívja. Senki Őt erre nem kérte. A maga akaratából, szeretetből cselekedte ezt. Nagy ez a vacsora, mert minden idők és minden korok emberei részére készítettett. Belőle kizárva nincsen senki. Mindenki ingyen részesülhet benne. Nagy ez a vacsora, mert Isten szerzette s ha ő nagy-nak tartja, úgy tartsam én is annak s áhitattal készüljek hozzá, érezzek vágyat utána. E nélkül az örökkévalóságban el kellene epednem a nagy szomszúság miatt, mint az a bibliabeli gazdag elepedt, aki arra kérte Ábrahámot, hogy bocsássa el Lázárt, hogy mártsa az ő ujjának végét a vízbe és vizesítse meg nyelvét, mert gyötrettetik a lángban. (Luk. 16. r. 24. v.)

Az Úr ehhez a vacsorához „híva sok vendéget.“ Ezer és ezer éven át hívta rá az emberiséget: Jöjjetek, mindenek elkészítettetek. Mondják, hogy mikor a karavánoknak a nagy pusztaságban fogytán van a vízkészletük, egyet maguk közül tevéháton elküldenek előre vizet keresni. Egy bizonyos távolságban, mielőtt még elmosódnának körvonalai, követi a másik, majd a harmadik és így tovább. Amikor az első vizet talál, visszafordul és nagy hangon kiált az utána jövőnek: Jöjj! Az tovább adja a szót, míg nem a pusztaság visszhangzik a kiáltástól: Jöjjetek! Évezredek át egyik a másiknak adta tovább a hívó szót. Az atyák ajkán elnémult, de a fiak tovább adták az unokáknak. Az Édenben bűnbemertült összülőkhöz hangzik már a nagy vacsorára hívó szózat, szívüket megnyugtatón: „Annak felette ellenkezést szerzek stb.“ (Gen. III. 15.) Ábrahámától Mózesig; a prófétákon át ker. Jánosig, az utolsó nagy prófétáig hangzott az Úr szava: Jöjjetek! Izrael dicső napjai, megaláztatottsága, a babiloniai fogságban eltöltött nehéz évtizedek, mind, mind az Urnak hívó szózata voltak.

És elküldé szolgálját a vacsorának idején. Evangéliumunk itt szolgálóról szól, aki meghívja a vendégeket. Ki lehetne ez a szolga más, mint maga a szeretett fiú? Róla beszél az Atya, mikor szól a próféta által: Imé jó szerencsés léssen az én szolgám, felmagasztaltatik, felemeltetik és igen dicsőséges léssen. (Ezs. 52. r. 13. v.) Ő az, aki az Atyától jött. Csak Ő látta Istent: „Amaz egyetlenegy született Fiú, ki az Atyának kebelében vagyon az beszélte meg nekünk.“ (Ján. I. 18. v.) S az a beszéd, amelyet Ő mondott nem az övé, hanem azé, aki őt elbocsátotta, az Atyáé. (Ján. XIV—24.) Az apostol bizonyoságot téve róla, szól: „Amaz Ige testté lett és lakozott mi közöttünk és mi láttuk az ő dicsőségét, úgy mint az Atyának egyetlenegyszülötének közösségét, ki teljes vala kegyelemmel és igazsággal.“ (Ján. I. 14.) Ő hív mindenkit: Jöjjetek! Amikor elhangzik ajkán

az ev. szava a hegyen: Boldogok stb.; amikor beteget gyógyít, halottakat támaszt fel, bűnöket megbocsát, bánkódókat megvigasztal; mikor szent haraggal korbácsot vesz kezébe és megtisztítja a templomot, akkor mindig hív Istenhez: jöjjetek! Szavai, tettei, szenvedése, kínos kereszthalála, feltámadása mind, mind az emberiséghez intézett hívó szózata. Az apostoloknak, a hitvallóknak, a reformátoroknak, a gályaraboknak hite, életpéldája is mind az Úrnak hívó szava volt. És az Úr szeretetének ezen megnyilatkozására vajjon mi volt akkor a válasz? Hogyan követték a hívó szót? Izraelnek fel kellett volna ébrednie az álomból és követnie az Urat. E helyett felfigyelt egy kevéssé, azután aludta tovább a közöny álmát. Kicsoda ez? Kérdezik a názáretbeliek. Hiszen ez Józsefnek, az ácsmesternek fia! El vele! A vele vitatkozó farizeusok megvádolják azzal, hogy ördög van benne, és kezet emelnek ellene. Eltaszítják maguktól, feszítédmeget kiáltanak rá, Barabbást kérik ki Pilátustól és nem veszik eszükbe, hogy benne teljesedett be Istennek ígérete, a próféták jövendölése.

Jöjjetek — ez a szó hangzik ma is. Tégedet is hív. Mikor életed kezdetén keresztszülőid odavittek hajlékába, hogy megkereszteltessenek, akkor rád is vonatkozott szava: Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket stb. Amikor édesanyád ölében ültél átkarolva nyakát és ő beszélt néked Istenről, a Jézus Krisztusról, amikor összekulcsolta kezedet és imádkozni tanított, akkor az Úr szólt általa hozzád: jöjj! Amikor a konfirmációi oltár előtt letetted a hűségi esküt, ő hívott magához, ő mondta jöjj, minden készen van számodra. Amikor a bűn iszapja elborította lelkedet s a lelkiismeret szavával figyelmeztetett, vagy küldött valakit, mint Náthán prófétát Dávidhoz, aki rád, neidre figyelmeztetett; mikor a bánat sötét éjszakája orult rád, jött a baj, betegség, veszteség, a gyász, akkor is ő hívott tégedet ezek által magához. Most is hív. Minden egyes nap, minden vasárnap, minden egyes harangszó az ő hívó szava. Mindenkihez szól, nincsen senki, aki azt mondhatná: engem még nem hívott. Ha eddig még nem hallgattál hívó szavára, a mai nap, a mai ev. ébressze fel benned a vágyat utána. „Ma, ha az ő szavát hallándjátok, meg ne keményítsétek szíveteket, mint a versengésnek helyén a kísértésnek napján a pusztában.“ (95. Zsolt. 7-8. v.)

2. Isten hívó szava hangzik a nagy vacsorára, amelyben a legdicsőbb, az örök életre érvényes javakat igéri és adja mindeneknek. „Nagy, csodás vacsora ez, amelynek javai a földről az égbe, ez időből az örökkévalóságba nyúlnak, ahol az istenfiai megelégtetnek Isten kegyelméből, a Jézus Krisztus érdeméért. A nyugalom vacsorája ez fáradalmaink után. Ünnepi lakoma a nagy Isten cselekedeteinek emlékére; diadalmi lakoma annak emlékére, hogy a Jézus Krisztus győzödelmet nyert a Sátán fölött. Királyi lakoma, mely hangosan hirdeti, hogy Isten és az ő felkentjének lakomája. Lakoma, mely itt kezdődik és a mennyben sem ér véget soha.“ Erre hív az Úr, ezt igéri és ezt adja neked.

A föld hatalmasai alattvalóikat, hű embereiket hűségükért, szolgálataikért megjutalmazták, kitüntetik. Vagyont, érdemrendeket, címeket, rangokat adnak nekik jutalmul, mind olyanokat, amelyeknek csak itt van valami értékük az emberek szemében. A mennyei Atya sokkal dicsőbb javakat ad azoknak, akiket meghív. Nem mulandó földi kincseket, nem hírt, nevet, hatalmat, hanem romolhatatlanokat, amelyekre szüksége van az embernek, hogy üdvözülhessen.

Mindent elkészített Isten a nagy vacsorában. Az ő országot a maga kegyelmi ajándékaival és javaival itt, és a dicsőség országát ott fenn. Az Éden ünnepi lakomája után, melyet az ember bűnbeesésével hiábavalóvá tett, a nagy örökkévaló vacsorát készítette ott az örökkévalóságban. Az ő kegyelmének ajándékai az ige és a szentségek. Amit itt ezekben veszünk és nyerünk az csak foglaló az örökkévaló kincsekre, amelyeket ott nyerünk el, ahol az Urat szentől-szembe látjuk és végnélkül magasztalhatjuk.

Az ige fölfelé mutat, megismerteti velünk Istent, szerető mennyei Atyánkat. Megmutatja nekünk annak nagy, végtelen szeretetét, aki úgy szerette e világot, hogy az ő stb. Ján. III. 16. v. Megismerteti az Üdvözítőt, ki az Atyától jött, emberré lett s ártatlan szenvedése és halála által szerzett bocsánatot. Kiengesztelte a mennyei Atyát, megigazulást szerzett és megnyitotta előtte a mennyország ajtaját. Feleletet ad az ige nagy kérdésekre: honnét, hová, miért? Bevilágít kebledbe és megmutatja, milyen vagy és milyennek kellene lenned. Megtanít arra, hogy hogyan tudod visszaverni a kísértő támadásait. Megvigasztal, mikor a bánat könnyeivel öntözöd nyoszolyádat. Szíved keménységének, önigazságodnak, önzésednek, bűneidnek elhagyására hív fel, mert ha ezeknek élsz, a mennyország örököse nem lehetsz. Mikor gyarló voltod tudatára ébredsz, leroskadsz bűneid súlya alatt és azt kérdezed: üdvözülhetek-e, akkor az ige odavezet a kegyelmes és irgalmas Isten elé, aki nem akarja a bűnösnek halálát, hanem hogy megtérjen és éljen; odamutat arra, aki éretted is szenvedett, a Kr.-ra, aki magára vette bűneidnek terhét, hogy neked megigazulást szerezzen az igaz bírói szék előtt s azt mondja: „Megigazulnak pedig ingyen Isten kegyelméből a J. Kr.-ban lett váltság által“. (Róm. III. 24.) Ez az ige az élet küzdelmében erősít, a háborúságban békeséget ad szívedbe. Mikor közeleg az utolsó óra és reszketsz amaz ismeretlen másvilágtól való félelmedben és szólsz: „Oh én szegény ember! kicsoda szabadít meg engemet az halálnak testéből?“ (Róm. VIII. 24.), akkor arra mutat, aki a feltámadás és az élet, hirdeti, hogyha Ő benne hiszel, ha meghalsz is élsz! Az ige mutat egy jobb hazára, hol megszünik minden könnyullatás, jajszó, hol nem uralkodik a halál, ahol végnélküli boldogságban élnek Isten közelében azok, akik itt hittek a J. Kr.-ban.

Az Úr kegyelmének ajándékai itt az ige és a szentségek: a keresztség és az uri szent vacsora. A keresztség, „mely által

az ember a Kr. híveinek társaságába felvétetik s az ő parancsolatainak megtartására köteleztetik, s az uri szent vacsora, amelyben a megáldott kenyér- és borban élünk a Kr. megfeszítettésének és halálának emlékére és vesszük a bűnök bocsánatát.“ Ezzel táplálja az Úr lelkünket. „Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, — mondja az Üdvözítő, — örök élete vagyon annak és én feltámasztom azt amaz utolsó napon. Mert az én testem bizony étel és az én vérem bizony ital. Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, az én bennem lakozik és én is abban.“ (Ján. VI. 54—56.) Ezen eledel megszentel, az ördög és világgal folytatott harcban megerősít és a test legyőzésére képesít. Bocsánatot szerez és egyesít a J. Kr.-sal. Felébreszti az Isten és embertársaink iránt való szeretetet. Ezt készítette el az Úr az ő vacsorájában. Ehhez hív mindenkit kivétel nélkül.

Azt gondolhatnánk, hogy amikor az Úr ilyen dicső javakat ígér és ad, akkor mindenki az ő királyi palotája felé törekszik, hogy a nyitott ajtókon át a termekbe a terített asztalokhoz juthasson. Nem. Az evang. tanúsága szerint: „Mindnyájan egyenlőképen stb. 18—20. versek“. Nem érzik a nagy megtiszteltetés jelentőségét, nem ismerik a dicső ajándék értékét. A vagyont, az élvezeteket többre becsülik a lelki javaknál. A földiekben biznak és érte minden áldozatra készek. Kibúvót keresnek, mert nem akarnak eljönni. Tudták már régen, hogy a vacsora készen van, már meg is hívták őket és most keleti szokás szerint újra hívják. Dolgukra máskor is elmehetnének, megnézhetnék máskor is a mezőt, megpróbálhatnák máskor is a barmokat, a fiatal házas feleségét is elvihetné magával, a házigazda azt is szívesen látná. De nem. Ők nem akartak eljönni, ez az igazi ok.

A mai kor embere sem különb náluk. Ezeket is elvonja az Úrtól az élet, a vagyon, a gyönyörök. Minden visszatarthatja őket, ha nem akarnak jönni. Nem érek rá, mondja az egyik, kötelességemet kell teljesítenem. Dolgozik, fárad napestig, gyűjt anyagi javakat. Elfeledkezik Istenről s még a vasárnapot sem szenteli meg. Hív az élet, mondja a másik. Csak egyszer élek és le akarom szakítani minden órámnak gyönyörét. Szegény emberek! Elfeledik, hogy a világnak minden java, minden gyönyöre ki nem elégítheti, meg nem nyugtathatja lelküket. Nem gondolnak arra sem, hogy egyszer meg kell halni, azután ítélet leszen. Nem veszik eszükbe, hogy azok a tettek, amiket elkövettek, vádlóként fognak fellépni ellentük Isten előtt. Nem érek rá, sok a dolgom, ez a legtöbb ember kifogása. Valójában pedig nem akar jönni. Nem jössz? Eljönnek helyetted az élet Lázárai és öröklük a mennyországot!

Nekünk szegény, legyőzött, kifosztott, megcsonkított országu magyaroknak kétszeresen kellene örülnünk a meghívásnak és az Úr által nyújtott dicső javaknak. Mindent el kellene hagynunk, ami Istentől elszakaszt. Keresnünk kellene Istennék országát és annak igazságát, hogy azok birtokában készíthessük

nemzetünk jobb jövőjének útját. És mit látunk? Nem ébredést, nem tiszta erkölcsöket, nem istenfélelmet, hitbuzgóságot, az apák örökségének megbecsülését, hanem könnyelmű, léha életet, gyönyörök keresését, élvezet, hiúságot, mammon imádást, a bűn tobzódását! Lelki megújodás nélkül pedig nem lesz új élet, nem lesz meg Magyarország feltámadása! Ne mentegessétek magatokat, hanem jöjjetek ahhoz, aki az út, az igazság és az élet, fogadjátok el a felétek nyújtott kegyelmet, mely a ti számotokra is elkészítettet!

Nagy az Úr által készített vacsora, mert a legdicsőbb javakat igéri és adja benne s nagy, mert arra mindenek hivatalosak.

3. „Mikor azért a szolga hazament volna stb. 21. v.” — A meghívottak nem fogadták el a meghívást s ezzel tiszteletlenséget tanúsítottak a házigazdával szemben, őt megsértették. És ezért méltán haragszik meg rájuk a gazda. A menny ajtaját mégsem zárja be, mert a kegyelmi idő még nem járt le. De azt a parancsot adja szolgájának, hogy menjen ki a város utcáira és szorosira és hozza be a szegényeket, csonka-bonkákat, sántákat és vakokat. A szolga teljesíti a parancsot. Megy utcáról-utcára, sikátorról-sikátorra és a szegényeket, kik nem mennek földet venni, barmokat kipróbálni; a vakokat, kik nem látják a világ hiúságát, a sánták és csonka-bonkákat, kik nem tudnak sietni a világ javai után, kik inkább foglalkoznak a lelki dolgokkal, beviszi a nagy vacsorára. Izraelnek nem kellett az üdv. Eldobta magától. Pedig az Úr azt szerette volna, ha ők lesznek eszköz kezében, hogy a pogányokat is országába vezessék. A legtöbbjük a meghívást visszautasította. Ezért helyettük eljöttek a megvetett, a lenézett, a kigúnyolt bűnösök, publikánusok.

A szolga teljesítette a vett parancsot, de még így is azt kellett jelentenie: „Uram, meglett amint parancsolád, de mégis üres hely vagyok”. — El nem fáradt a munkában, a szeretet gyakorlásában, mégis üres hely maradt. És akkor újabb parancsszó hangzott hozzá: „Eredj el az utakra stb. 23. v.” — Az apostolok szétmentek a világ mind a négy tája felé és hívtak mindenkit: zsidót, pogányt, szegényt, gazdagot, tudóst, tudatlant egyaránt.

Pál nemcsak a zsidók, hanem a pogányok között is hirdette az ígét. Munkálkodásáról bizonyosságot tettek az efezusi, filippibeli, korintusi, római stb. gyülekezetek. Ha Izraelnek nem kellett a Krisztus evangéliuma, kellett a pogányoknak, kik örömmel fogadták a megfeszített, de feltámadott Krisztusról szóló boldogító örömhirt. Hát te örömmel fogadod-e? Még mindig hangzik a hívó szó, még mindig üres hely vagyok. Mindenki hivatalos a nagy vacsorára kivétel nélkül. Te is. Téged is vár az Úr. Nem kell fizetned a dicső adományokért, mert ingyen adja azt néked kegyelméből. „Mindnyájan, kik szomjuhoztok, jöjjetek e vizekre, ti is kiknek nincsen pénzetek, jöjjetek el vegyetek és egyetek.” (Ezs. LV. 1. v.) Hagyd el azokat a helyeket, amelyek veszedelmet hozhatnak reád. Szakíts ezzel a

bűnös, önző világgal és csak egy vágy legyen benned: Az Úrhoz jönni. De ne csak magad jöjj. Hozd magaddal hozzátartozóidat is, hitvestársadat, gyermekeidet, rokonaidat, barátaidat, ismerőseidet. Hogy abban az örömben, melyet a Úr nyujt, minél többen részt vehessenek.

Már itt a hívők gyülekezetében, hol egy érzés, egy gondolat, egy vágy fogja el mindenki szívét, boldog órákat tölthetsz el. Mennyivel boldogabbakat fogsz eltölteni ott, hol vég nélkül hangzik az Úr dicsérete, ahol magad is majd egykor az ő dicsőségét zengedezed.

És ha nem jössz, ha figyelmen kívül hagyod a folyton megújuló hívást, tudd meg, üdvödet veszted el. Magad dobod el magadtól. Kizáratol a külső sötétségre hol léssen sírás és fogaknak csikorgatása.

Még van időd a jövételre. De ki tudja meddig tart a kegyelmi idő? Ne mondd: Majd máskor. Elsiet az idő, jön a halál s utána az ítélet. Rettenetes dolog pedig az élő Istennek kezébe esni. Akinek füle van a hallásra, hallja. Ámen.

M. Gy.

Jézus szeretete.

(Szentháromság utáni 3. vasárnap.)

Lukács XV. 1—10.

Üdvözítőnk, míg e földön járt, minden alkalmat felhasznált, hogy szeretetét a bűnös emberi nem iránt megmutassa. Betegeket gyógyit, szomorkodókat vigasztal, az elesetteket fel emeli, a szegényeknek az evangéliomot hirdeti s a veszendő bűnösöket, mint jó pásztor megkeresi, vállára veszi és örömök között visszaviszi mennyei Atyjához. Utjában mindenütt nagy sokaság kíséri, főleg azok, akiknek leginkább van szükségük a szeretetre és vigasztalásra: a szegények, a szomorkodók és a mindenki által megvetett szerencsétlen bűnösök. Nem csodálkozhatunk tehát azon, hogy a farizeusok, akik az előkelő származásra, a külsőségekre igen sokat adtak s a szegényeket, bűnösöket s a más nemzetségek, sőt saját nemzetük alsóbb osztályainak fiait is öntelenségükben gögösen lenézték és megvetették, rossz néven vették Üdvözítőnkől szeretetének ilyen megnyilatkozását s leselkedve minden alkalmat megragadnak, hogy a törvényszegés bélyegét reáüthessék.

A felolvasott szent ígék szerint is Jézus éppen a szegény, megtévelyedett bűnös embereket tanítgatta, amikor is a farizeusok fel akarván használni az alkalmat, szemére vetik, hogy bűnös embereket fogad magához. S mert Üdvözítőnk a maga isteni tudományát többnyire vagy rövid bölcs mondásokban, vagy példabeszédekben és hasonlatokban adta elő, hogy minél világosabban taníthassa a népet, felolvasott szent ígék szerint

a kötekedő farizeusok elhallgattatására is két példabeszédet mond: az egyiket az elveszett juhról, a másikat az elveszett drakhmáról. Mindkét példázat tulajdonképpen egyet jelent s azt akarja velük megértetni Údvözítők a farizeusokkal, hogy ha egy eltévelyedett juhocska, avagy egy elveszett drakhma, egy csekély értékű pénzdarab megérdemlik azt a szorgos keresést, hogy a kereső pásztor elhagyja az egyért 99 juhát, a pénzét kereső asszony pedig tűvé teszi azért az egész házat, lámpát gyújt, söpröget és mindent felfogat: mennyivel inkább érdemes a keresésre és a szeretetre a veszendő emberi lélek, hogy megmentessék. De Jézus e példázatokban reá mutat egyszersmint isteni hivatására is, amely a szeretet gyakorlásában állott minden egyes, Isten képére és hasonlatosságára teremtett ember, még a bűnös irányában is.

Elmélkedjünk tehát röviden a mai alkalommal lelkünk épülésére *Jézusnak isteni élethivatásáról, a szeretet gyakorlásáról* s nézzük:

1. *hogy miben nyilvánult Jézusnak irántunk való szeretete,*
2. *hogy miben kell nyilvánulnia a mi, Jézusunk iránti szeretetünknek?*

I.

Jézus — Sz. T. az Urban — egy egészen új világot hozott az emberek közé! Előbb siralom völgye volt a föld s el volt zárva a mennytől. Jézus megnyitotta azt, hogy minden szív előtt nyitva maradjon örökkön örökké... Jézus előtt az emberiségnek csak halvány sejtelme volt az emberi életnek Isten életével való szent összeköttetéséről. Jézussal Istennek üdvözítő kegyelme jelent meg minden embernek, nem csak a kiválasztottnak tartott zsidó népnek, hanem a farizeusok által megvetett és lenézett publikánusoknak, szegényeknek és nyomorultaknak is... Jézus az elveszett paradicsomot hozta vissza az emberiségnek. A szegénynek, a bűnösnek nem kell összeroskadnia Isten sujtoló haragja miatt, a bosszuálló Isten trónusa összeomlott s romjain Jézus a szeretet igaz Istenének oltárát építette fel az emberi szívben!

De a farizeusok nem ismerték fel azokat az áldásokat, amelyeket Jézus hozott a földre, nem látták tisztán Jézus isteni hivatását s küldetésének célját és ezért ők — akik az előkelő jó társaságra, a jó izlésre, a külső látszatra igen sokat adtak — megbotránkoznak azon, hogy Jézus magához fogadja a bűnösöket, a szegényeket, az elhagyatottakat, a szenvedőket és nem üzi el őket magától, de sőt keresi azok társaságát és prédikálja nekik az ígét. Ők azt hitték, hogy az eljövendő Messiás első dolga az lesz, hogy visszaállítja zsidó ország hajdani fényét, Ő maga majd beül Dávid fényes királyi trónusába és nekik az előkelő, tanult irástudóknak és a törvény betűjéhez ragaszkodó farizeusoknak fényes hivatalokat biztosít országában. De csalódtak! Jézus országa nem e világból való volt.

Ő nem azért hagyta el *isteni* dicsőségét, hogy *földi* dicsőséget keressen és *földi* királyságot alapítson, hanem hogy elvégezze mindazokat, amelyeket a mennyei Atya reáruházott: hogy megkeresse és Istenhez vezesse a veszendő emberi nemet, hogy egy lélek se vesszen el azok közül, akiket a mennyei Atya reábizott. Úgy tett mint felolvasott szent igéinkben a jó pásztor: elhagyta mindenét, az Istennél kezdettől fogva meglévő dicsőségét, *megüresíté magát és emberi alakot vett fel*, hogy megkeresse az „egyet“, az Istentől elpártolt és veszendő emberi nemet!

És ezen isteni hivatása teljesítésében, szeretetének gyakorlásában nem tudta Őt visszatartani sem a farizeusok megbotránkozása, sem a gonosznak megkisértése, sem az emberi hálátlanság, de még az általa előre látott kínos szenvedések árja sem, mert *az Ő eledele az volt, hogy cselekedje a mennyei Atya akaróját*, aki azért küldte Őt e világra, hogy megkeresse a bűnei miatt veszendő emberi nemet és szeretetével bűneikből kigyógyítva visszavezesse őket az Atyához... És ezen isteni hivatása teljesítésében, szeretetének gyakorlásában nem tudott különbséget tenni ember és ember között; az Ő szemében a világ hatalmas fejedelmei semmivel sem állottak magasabban annál a latornál, aki mellette megfeszítettett; előtte az írástudók, farizeusok és zsidó főpapok semmivel sem voltak becsesebbek a megvetett vámszedőknél és bűnösöknél, mert az Ő szemében mérhetetlen értékkel bírt bűnei dacára minden egyes, Isten képeire teremtett ember!

Testvéreim az Úrban! Jézus ma is folytatja isteni szeretetmunkáját: a bűnös lelkek mentését. Ma is szeret bennünket, ma is felkeres mindnyájunkat — minden bűneink dacára — az ő szent igéjével, amellyel világosít, vezet és tanít bennünket. Felkeres az ő szent vacsorájával, amellyel bűnbánatra és megtérésre serkent. Felkeres születése ünnepév I, amellyel megakar győzni, hogy mi Istennek fiai vagyunk. Felkeres feltámadása emléknappjával, amellyel megtörte a halál hatalmát... Jön a gyermekekhez, akik gyarapodni akarnak lélekben és bölcseségben, jön a családokhoz, akik általa boldogok és elégedettek kívánnak lenni. Jön az öregekhez, akik hitte és nyugodt szívvel kívánnak majd meghalni... Jön mindnyájunkhoz, szeretetével megkeres minden egyest, hogy az Atyához vezessen bennünket.

Óh — Testvéreim az Úrban! — át tudjuk-e érezni, fel tudjuk-e fogni a szeretet azon mérhetetlen nagyságát, melyet Jézus mutatott irántunk, bűneink miatt veszendő emberek iránt? Mert ha csak egy kis részében érezzük ezt, akkor lehetetlen, hogy ne tudjuk, mire kötelez bennünket Jézusnak ezen irántunk mutatott szeretete, lehetetlen, hogy ne érezzük és ne tudjuk

II.

hogy miben kell nyilvánulnia a mi Jézusunk iránti szeretetünknek is.

Testvéreim az Úrban! Azt mondjuk, hogy mi keresztyének, hogy mi Krisztus követői vagyunk. De ha valóban az Ő követői

vagyunk, akkor nem elég csak tudnunk, hogy Jézus Bethlehemben született, szerte járt, jót tett, betegeket gyógyított, a szegényeknek és bűnösöknek hirdette az evangéliumot, azután kínos kereszt-halált halt a mi bűneinkért, de harmadnapon halottaiból feltámadt és felment a mennyekbe, ahol üle Atyjának jobbjára s onnan leszen eljövendő ítélni eleveneket és holtakat, mert ez még nem üdvözít minket. Hanem tudnunk kell azt is, hogyha Ő nem szeretett volna minket, akkor bűneink miatt örök halál és kárhozat várna ránk, hogy Ő nélküle és iránta való szeretet nélkül nincsen üdvösség! Pedig igen sok ember semmi szeretettel nincs Jézus iránt, s bűneik miatt minden lehető módon igyekeznek magukat előle elrejteni. Egyesek a felvilágosodás köpönye alá rejtik magukat s nem akarják hallani a róla szóló prédikációkat, mert szerintük az evangéliumok mondák és mesék. Mások, épúgy mint a Jézus korabeli farizeusok, önteltségükbe rejtik magukat s azt hiszik magukról, hogy semmi gonoszat nem cselekednek, amiért mások nekik szemrehányást tehetnek. A legtöbben pedig úgy gondolkoznak, hogy ők sem jobbak, sem rosszabbak, mint a többi emberek... Igen! Elrejtőzünk bűneink miatt Jézus elől, ahelyett, hogy elébe sietnénk s bűnbánólag megragadnánk felénk nyújtott mentő kezét és átkarolnánk Őt szeretetünkkel! Óh de ha ezt eddig cselekedtük is, ne tegyük ezt tovább, hisz egyedül csak Jézus menthet meg bűneinkből. Óh ngedejük, hogy megtaláljon minket is, engedjük, hogy megmentsen minket is, mert ezzel bizonyítjuk be, hogy átérezzük Istennek a Jézus Krisztusban irántunk mutatott szeretetét, mert erre kötelez bennünket Jézusnak a bűnös emberi nem megmentéséért kifejtett isteni szeretet munkája is. És ne féljete — Testvéreim! — ha szeretettel megragadjátok Jézusnak felétek nyújtott kezét, Ő a szeretet isten-embere örökös szemekkel fog kísérni éltetek utjain s ha megfáradtatok, vállaira vesz fel titeket, mint a jó pásztor az elveszett, de megtalált bárányát és örömmel fog bevinni mennyei Atyánk hajlékiba!

De Isten nemcsak a saját lelkünk üdvének keresését és munkálását bizta ránk, hanem másét is. És Jézusnak irántunk mutatott szeretete és példája is arra kötelez bennünket, hogy az eltévedt bűnösöket mi se vessük meg, sőt inkább felkeressük. Nem azért, hogy velük egy úton, egy cél felé törekedjünk, hanem abból az okból, amiből Jézus, s amiért az orvos felkeresi a beteget, hogy t. i. meggyógyítsuk s a tévelygőt jó utra vezessük. Avagy talán azt gondoljátok — Testvéreim az Úrban — hogy a misszionárius azért hagyja el hazáját s teszi kockára életét messzi idegenben a vad népek között, avagy gondoljátok, hogy a lekipásztor a börtön bűnös lakóit azért látogatja és az emberbarát azért hajol le a testileg-lelkileg romlott s mindenki által elhagyott, züllött gyermekekhez, mert azok társaságát magukra nézve kívánatosnak tartják? Nem! Hanem azért, mert erre kötelezi őket Jézusnak példája, a bűnösök iránt mutatott szeretete! Óh, ha netán az önzés, a saját magunk szeretete arra

akarnának rábírní, hogy bűnös embertársainkkal mit se törődjünk, jusson eszünkbe nekünk is Jézus, jusson eszünkbe, hogy Isten is éppen a bűnösökhöz és a bűnösökért küldte el egy-
szülött fiát és hogy *a mennyben nagyobb öröm van egy megtérő, megjavuló bűnös felett, hogynem 99 igazakon, akik nem szükkölkö-
nek megtérés nélkül!*

* * *

Ime — Testvéreim az Úrban — láttuk, hogy miben nyilvánult Jézusnak irántunk való szeretete s miben kell nyilvánulni a mi, Jézusunk iránti szeretetünknek, hogy bűneink miatt el ne vesszünk.

Óh vajha mai elmélkedésünkkel is — ha csak egy bűnös lelket is — közelebb segítettünk volna jutni a megtéréshez, hogy örvendezhetnének Isten angyalai a mennyekben! Ámen.

Kirchner Rezső
lelkész, püspöki titkár.

Legyetek irgalmasok . . .

(Szentháromság után 4. vasárnap.)

Lukács 6. 46—42.

A teremtés titkait kutató emberi elme számára a legnagyobb titok, örök rejtély: maga az ember, mint a teremtés koronája. Az örök Isten kifürkészhetetlen bölcseségének valóban csodás alkotása: az ember. Van bennünk egy parányi rész magából az Istenből: a lélek. Ez Istenhez vonz. Fogékonyá tesz minden nemes, szép magasztos eszme iránt. De van bennünk egy jókora rész a föld salakjából is: a test. Ez lefelé húz, a föld porához; a test gerjedelmeivel mindvégig a bűn felé ragad. Egész életünk e két ellentétes erőnek eldöntetlen harcából áll.

Majd az egyik, majd a másik kerekedik felül s lesz úrrá feletted, irányítja életedet, támaszt benned érzelmeket, befolyásolja gondolat világodat, szavaidat, cselekedeteidet. „A Léleknek gyümölcse minden jóságban, igaz cselekedetben és igaz mondasban vagyon.“ (Efez. 5. 9.)

Ennek a bennünk rejlő isteni szikrának: a Léleknek hatalma alatt állunk mindannyiszor, amikor az élet forgatagában szemeink előtt lejátszódó eseményekben felismerve a jót és a rosszat, az erényt és a bűnt, az igazságot és a hazugságot, a szeretetet és a gyűlöletet, az irgalmat és a könyörtelenséget, az őszinteséget és az alakoskodó rosszindulatot — mindég a jónak, az igaznak, a becsületosnak az ártatlanul szenvedőnek állunk a pártjára.

Ugyancsak az Istennek eme bennünk parázsló Lelke, szent akarata irányítja érzelmeinket, gondolatainkat, szavainkat és

tetteinket akkor is, amikor mélységes fájdalmat, igaz részvétet érezünk egy-egy felebarátunk szenvedése, eltévelyedése, bűnbeesése felett, amikor megkönnyezzük az ártatlannak szenvedését, az igazságnak és erénynek megkorbácsoltatását és a kálvária útján való meghurcoltatását. Még az is ennek a bennünk lakozó Léleknek és így az Istennek akarata, hogy a bűntől, a rossztól, a hazug, a kétszínű, a könyörtelen, a becstelen, a tisztátalan, trágár embertől és ezeknek „társaságától“ tartózkodunk és elfordulunk. (Ef. 5. 7.) Az már azonban a bennünk parázsló isteni szikrának — hamvadására, a Lélek akaratának háttérbe szorulására mutat, ha ennél tovább menve: az eltévelyedetteknek, a bűn és becstelenség útjára térteknek, a szeretet parancsolata ellen vétkezőknek: a bűnösségét, bűnösségüknek fokát, mértékét megállapítani és felettük meggondolatlanul ítélkezni akarunk.

Itt, ennél a lépésnél szól hozzánk intőleg, figyelmeztetőleg maga az Úr Jézus, amikor a mai, szent igékben ezt mondja: „Ne ítéljetelek... ne kárhoztassatok!“ Azért Testvéreim, mielőtt erre a fontos, talán egy-egy felebarátunknak, sőt egész családnak sorsára, jövőjére, egész életére kiható lépésre szánánk magunkat és meggondolatlanul ítélkeznénk embertársaink felett, szívleljük meg az Úr Jézusnak mai intelmét:

„Legyetek irgalmasok!...“

Értsük meg a mai szent igékből, hogy az Úrnak akarata, parancsa az, hogy *legyünk irgalmasak*

1. szóban,
2. cselekedetben — egyaránt.

I.

Bizonytal merem mondani Testvéreim, hogy az emberek között található hibák, fogyatkozások között a leggyakoribb, a legáltalánosabb az, hogy nagyon szeretünk mások ügyes-bajos dolgaival, hibáival, fogyatkozásaival — illetéktelenül, szinte tolakodva is foglalkozni. Korunk társadalmának valóságos betegsége ez. Ahol ketten-hárman összeülnek, ott nyomban megindul: a mások megszólása, a mások hibáinak kitergetése, könyörtelen megítélése. Oh, ha valaki tömlőbe tudná gyűjteni azt a sok könnyet, mit a mások könyörtelen és a legtöbbször igaztalan beszéde, ítélkezése fakasztott — tengernyi lenne e könnyár.

A mások élete, cselekedetei felett elhangzott könyörtelen szavak, kemény és kegyetlen ítélkezés: hányszor, de hányszor lettek okozói, forrásai mérhetetlen bánatnak, az ártatlan meghureolt erény és becület könnyárjának. A meggondolatlanul elejtett szó, a mások ügyeibe való illetéktelen beleavatkozás során hangoztatott ítélet: hány ártatlan embert bélyegzett meg, hurcolt meg a via dolorosan, hány eltévelyedetre nézve tette lehetetlenné a jó útra való visszatérést! Oh de könnyen, oh de meggondolatlanul ítélkeznek sokan az ő felebarátjaiknak, testvéreiknek legdrágább javai: becsülete, nyugalma, boldogsága,

jövője, egész élete felett és még azzal sem törődnek, ha ezzel egy egész családot tesznek szerencsétlenné.

Ne értsetek félre Testvéreim! Amikor én a mai szent igék alapján óva intelek a meggondolatlan beszédőtől és felebarátaitok illetéktelen megítélésétől, amikor arra kérlek: zabolázzátok meg a ti nyelveteket — „amely egy kicsiny tűz, de amely nagy erdőt megéget, tűz és minden álnokságnak örvénye, gonosz állat teljes halálos mereggel“ (Jakab 3. 5., 6., 8.) és ezzel a nyelvel, szavakkal ne ítéljete, másokat ne kárhoztassatok, mert egyedül az Úr az ítélet, „kicsoda vagy hát te, hogy mást ítélisz“. (Jak. 4. 12.) — ezen szavaimmal én nem vonom kétségbe sem a prófétáknak, apostoloknak s az ő utódaiknak, a lelkészeknek jogait és kötelességeit, akikhez szól az Úrnak parancsa: „Prédikáljad az igét... mind alkalmas, mind alkalmatlan időben, *feddődjél, dorgálódjál, intsed* a hallgatókat minden szelidséggel és tanítással“ (Timóth. 4. 2.) „a teljes Irás Istentől ihletett és hasznos a tanításra, a *feddésre*, a megjobbításra, a *fenyítékre*, mely igazságban vagyon“ (U. o. 3. 16.) azért „ezeket szóljad és ezekről legyen intésed minden méltósággal“, — sem a társadalmi rend, élet- és vagyonzbiztonság hivatott őreinek, a bíróságoknak jogát és kötelességeit, de szólok azokhoz, akik illetéktelenül, jogtalanul szeretnek az ítélő bírák székébe ülni, meggondolatlanul lelkiismeretlen felületességgel, vétkes könnyelműséggel, sokszor fontoskodó nagyképűséggel embereket bírálni, megítélni, kárhoztatni. Oh hányszor kell tapasztalnunk, hogy olyanok mondanak felettünk, hibáink, botlásaink felett kárhoztató ítéletet, akik érdem, erény, becsület és tisztesség dolgában mélyen alattunk állanak! Hányszor látjuk az életben, hogy olyanok, akiknek élete, közéleti szereplése még a legenyhébb bírálatot is alig bírja el — a legkegyetlenebbek, legirgalmatlanabbak a náluknál jobb, értékesebb egyének megítélésében, mihelyt erre ezeknek csak egyetlen egy botlásuk, eltévelyedésük alkalmat ad!

Ezeknek szól az Úrnak figyelmeztetése: „legyetek irgalmasok! Ne ítéljete... ne kárhoztassatok“ a nyelvetekkel, szavaitokkal meggondolatlanul sebet ne ejtsetek, a felebaráti szeretet parancsa ellen ne vétkezzetek.

Bár a mai szent igék mindenkihez szólnak és azokból még az Isten által rendelt felsőbbség és hatalom birtokosai is okulhatnak, mert nekik is „minden *szelidséggel* és *tanítással*“ nem pedig hideg-rideg merev ítélkezéssel, kárhoztatással kell gyakorolni jogaikat — de főleg azokhoz szól az Úrnak értelme, akik minden jogcím nélkül feltolják önmagukat a náluknál gyakran külömb, emberség és tisztesség dolgában értékesebb felebarátjuk bíráiul és a nélkül, hogy a helyzetet, kényszerkörülményeket kellőképpen mérlegelnék, — meggondolatlanul eldobják a szót, mondanak ítéletet, ejtenek mély sebet és könyörtelenül kárhoztatják azt, aki talán szánalmat, részvétet, irgalmat érdemelt volna. Mérlegeljük Testvéreim a szónak nagy hatalmát,

hatását: egyesekre, társadalomra és családra és őrizkedjünk meg gondolatlan ítélkezéstől, kárhóztatástól.

És még akkor is, ha valamelyik társunk bűnben találtatik, ha megbotlik, ha élete cselekedetei ütköznek az erkölcsi és tételes törvény rendelkezéseibe, — ne dobjuk feléje oly gyorsan a kárhóztatás követ, szivleljük meg a mai szentigéket: „ne ítéljetez és nem ítéltetek; megbocsássatok és néktek is megbocsáttatik!“ Legyetek azért irgalmasok szóban és

II.

legyetek irgalmasok *cselekedetben* is.

Az Urnak akarata, melyet a mai igék állítanak elénk, nem csupán az, hogy tartózkodjunk meg gondolatlan beszédektől, felebarátainknak megítélésétől és a róluk való vélekedésünknek kifejezéseiben legyünk irgalmasak, elnézők, hanem az Úr ennél tovább megy, a mikor ezt mondja: „Adjatok, néktek is adatik; jó mértéket, megnyomatott és elfolyó mértéket adnak, mert azon mértékkel mérnek egyebek nektek, amellyel ti mérték.“ Az Úr nem elégszik meg azzal, ha te *tartózkodol* felebarátaiddal szemben az ítélet és kárhóztatás szavaitól és a róluk, botlásairól megalkotott vélekedésednek kifejezésre juttatásában a felebaráti szeretet, az irgalom volt az irányadó, hanem egyenesen azt kívánja tőled, hogy az *irgalmat gyakorold, cselekedetekkel bizonyítsd*.

Nem elég az, Testvérem, ha te arra hivatkozol, hogy irgalmas voltál szóban, nem sértettél, sebet meg gondolatlan szavakkal senkin nem ejtettél, tartózkodtál másoknak hibái, botlásai felett szigorú, könyörtelen ítéletet mondani, az *Úr azt követeli tőled, hogy az irgalmasságot tettekkal bizonyítsd be*.

Megértetted-e Testvérem az Úr parancsolatát? Légy irgalmas; megbocsáss, hogy neked is megbocsássanak; a milyen mértékkel te mérsz, olyan mértékkel mérnek majd egyebek teneked! Érted-e ezen szavaknak mély tartalmát? Tudod-e, érzed-e, hogy az Úr itt mire céloz?!

Vigyázz! A kegyetlen bírálat, a könyörtelen ítélet és kárhóztatás hangos szavaival: saját sorsodat pecsételed meg, mert a milyen mértékkel te mérsz, ugyanolyan mértékkel mérnek neked.

Vigyázz! Mert te, aki ma nagyképszerűsű magadra öltöd a bírói talárt és kegyes szemforgatással botránkozol felebarátod, testvéred, szolgatársad vélt vagy valósággal elkövetett ballépése felett, vigyázz: holnap te kerülsz a vádlottak padjára. Jajj teneked — ha könyörtelen, irgalmatlan voltál, mert írva vagy: „mert azon mértékkel mérnek egyebek neked, amellyel te mértél másoknak!“

Avagy azt hiszed-e önhiúságodban, hogy te makulátlan, feddhetetlen vagy és soha téged törbe nem ejtenek: sem ellenségeid cselvetései, sem saját testi gerjedelmeid? Azt

hiszed-e, hogy te annyira felette állasz minden embernek, minden hibának, gyarlóságnak, hogy te soha sem bollasz meg, soha semmiben az egyenes útról le nem térsz erkölcsi és tételes törvénnyel soha nem ütközöl? Oh ne áltasd magad „valaki azt hiszi bűn ő benne nincsen“, maga magát csalja meg az ilyen.

Nem gondolod-e, hogy életedben te is kerülhetsz olyan körülmények közé, amikor minden ellened fordul, amikor látszat és valóság, mint ellenségeid luciferi ügyeskedéssel állítanak be ellened, úgy tüntetnek fel téged, mint a leggonoszabbat, kitől mint belpoklóstól meg kell tisztítani a társadalmat — csak te magad érzed tisztaságodat, ártatlanságodat, de rettegve gondolsz arra, hogy az emberek felületesen a látszat után, elhamarkodva fognak feletted ítélkezni és dobják rád a kárhoztatás súlyos köveit, nem eszmélsz-e rémülve arra, hogy valamikor, egyik felebarátod felett, ki hasonló körülmények között volt, te magad hallattad az elhamarkodva kimondott kárhoztatást, ítélkeztél felette irgalmatlanul a nélkül, hogy szomorú sorsát megérteni, bánatát megismerni, igazságát napfényre hozni igyekeztél volna! Oh nem félsz-e, hogy beteljesedik rajtad az Isten szava, jóslata: „amilyen mértékkel te mértél másoknak, ugyanolyan mértékkel mérnek egyebek tenéked“!

Légy irgalmas nem csak szóban, de *cselekedetben* is. Teljesítsd az Úrnak akaratát ne csupán abban, hogy kerülöd a bűnt, tartózkodol a könyörtelen, szívtelen szavaktól, ítélkezéstől, de abban is, hogy a te életed *cselekedetei* tegyenek bizonyosságot a te irgalmas, szerető, megbocsátó szíved mellett. „Mert az ítélet irgalmasság nélkül léssen annak, aki *nem cselekedett* irgalmasságot.“ (Jak. 2. 13.) És ennek az irgalmas jóltevő szeretetnek a gyakorlására oly sokszor nyílik alkalmad az életben. Oh hányszor zörgetnek ajtódon: özvegy és árva, akik éhesek és ruhátalanok? Hányszor fordulnak hozzád jótékonyági intézményeink a nélkülöző, a gyámolukat vesztett: betegek, szegények, elhagyottak nevében! Valahányszor egy-egy ilyen kérő szózat jut el hozzád, jusson eszedbe, amit az Úr a mai igékben mond: „Addjatok, néktek is adatik!“ „Mindenekkel jót tegyetek, de kiváltképen a mi hitünknek cselédeivel.“. Irva legyen: „Aki tudna jót cselekedni és nem cselekeszi, az olyan ember bűnös.“ Jajj annak, aki nem cselekedett irgalmasságot.

* * *

A teremtés titkait kutató emberi elme számára a legnagyobb titok, örök rejtély a teremtés koronája, maga: az ember. Valóban csodás alkotása vagyunk az örök Istennek! Van bennünk egy parányi szikra magából az Istenből: a lélek. Ez felfelé vonz. Fogékonnyá tesz minden nemes, szép, magasztos eszme iránt. De van bennünk egy jókora rész a föld salakjából is: a test. Ez lefelé húz, a föld porába. A test az ő gerjedelmeivel mindvégig a bűn felé ragad. Egész életünk e két

ellentétes erőnek: a léleknek és a testnek tusakodásából, eldöntetlen harcából áll. Ebbe a harcba szól bele ma a szent lecke szavaiban a hatalmas Úr, amikor az egyik legszebb keresztyén erénynek: az *irgalmasságnak* diadalra juttatásában jön segítségünkre az ő biztató, erőt nyújtó szent igéjében, megértetvén velünk, hogy: „Boldogok az irgalmasok, mert ők irgalmasságot nyernek!” (Mát. 5. 7.) Legyetek azért irgalmasok! Ámen.

Dr. Mohácsy Lajos
marcalgergelyi lelkész.

Temetési beszéd.

Jel. XV. 13

Gyászoló Gyülekezet, Testvéreim a Jézusban!

Befejeztetett, minden elvégeztetett. A 74-ik esztendő megfáradott, összetörődött napsugara behullott a halál éjszakájába és ott, ahol előbb élet, boldogság és munka honolt, nincsen más, mint halál, gyász és csendes pihenés. Kialudott az a szikra, amelyet egykoron a jó Isten idehullatott erre a földre és amelynek melegéhez annyian elzarándokoltak, hogy meggyógyuljanak. Nem az a szomorúság és fájdalom, hogy egy emberrel kevesebb jár itt e földön, hanem az, hogy egy tiszta lelkű, jóságos szívű áldott testvérünk itthagyt bennünket mélységes gyászban, könnyes szomorúságban. Most olyan egyedülállóknak érezzük magunkat! Koporsója mellett még megállhatunk, de nemsokára azt is odatesszük a megásott sír ölére, aztán nem marad más meg, csak az emléke. Sírhantra ráhull a hó, az emlékére meg a mi imádságos áldásunk. Fehér szárnyaival hűségesen betakargatjuk, hogy mielőttünk és a mi számunkra mindig tiszta, hófehér emlék maradjon és úgy vigyázunk rája, mint az elköltözöttnek szemünkbe megmaradt áldott tekintetére, szívünkben most is élő meleg szeretetére.

A miénk volt egészen. Azért küldötte a jó Isten, hogy áldás legyen itt e földön. És valójában áldás volt a mi számunkra. Lelkéből, szívéből hosszú vándorlása alatt sorba osztogatta azokat a kincseket, amelyeket az Istentől hozott alá. Nehéz és egész embert kívánó hivatásában miérettünk élt és miérettünk fáradzott. Amikor családi boldogságának oltárát építette, akkor mireánk gondolt és miérettünk imádkozott. Nem ismert előbbre való dolgot annál, hogy az ő rendeltetését betöltse és az ő élete boldogságát megtalálta abban, hogy szolgálattá tudta tenni egész életét.

Nem az elköltözöttet dicsérjük, hiszen ő magas méltóságában is csak egyszerű, alázatos szolga volt, hanem a jó Istent áldjuk, aki az ő elhívott munkását olyan bőségesen megajándékozta. Ő adott néki erőt, amellyel küzdelmeit megharcolhatta, Ő adott néki előremenetelt, amellyel munkáit megáldotta, Ő adott szívébe égből való tiszta szeretetet, amellyel át tudta ölelni a szegényeket és gazdagokat egyformán és a jó Isten volt az, aki adott néki az ő csodálatos hatalmából egy szikrát, amellyel bele tudott világítani a nyomorúság mélységibe és gyógyítani tudta a szenvedőket, a szerencsétleneket.

De a hű szolga hivatása véget ért. Amikor már betöltötte az ő tisztének minden igazságát, hátra volt még az utolsó harc.

Nem volt már előtte ismeretlen az ellenség, hiszen százszor és ezerszer szembe nézett vele.

Most itt állunk a koporsója mellett. Eljöttek azok, akik édesapát, nagyapát, jó rokont gyászolnak és eljöttek azok is, akiket a szeretet és a hála hozott ide, hogy megadják néki a végső tisztességet. De hogy itt vagyunk, az nem jelenti, hogy a halál elhatározó és végérvényes diadalt vett az Isten szolgáján, mert imé amint egykoron János apostol, mi is koporsó mellett szózatot hallunk, amely ezt mondja nekünk: „boldogok lesznek ezután a halottak, akik az Urban halnak meg. Úgy vagyon bizonyára, a Lélek mondja. Mert megnyugosznak az ő fáradalmaiktól és az ő cselekedeteik követik őket.”

Legyen ez az örökkévaló isteni szózat vigasztalása azoknak, akik az édesapát gyászolják. Vegyék észre, hogy az Isten mondja. Tudják meg, hogy nekik mondja. Mintha fehérszárnyu angyal suhanna alá az égből és megállana a gyászba öltözött feketeruhás asszonyok mellett és átkarolva őket mennyei szeretettel szelid szóval mondaná: ne sírjatok, vigasztalódjatok. Én láttam őt, akitől elbúcsúztatok. Kimondhatatlanul boldog. Hiszen boldogok a halottak, akik az Urban halnak meg. Lásátok: nem szabad zúgolódnotok. Gyönyörű volt az élete. Mindaddig, amíg munkálkodhatott, erős volt és egészséges. Özvegysége keresztjét is bizakodva hordozta. A jó hitves keresztnél hogyha elmondott egy imádságot, első utja mindig tihozzátok vezetett és amikor titeket megölelt, megcsókolt, megvigasztalódott. Az Urban élt valójában. Lelkével szüntelenül odakapcsolódott az örökkévalóság lelkéhez, Nem is halhatott meg másképp, hanem csak az Urban. Nem a halál győzte le, hanem a jó Isten hívta magához. Most már ott van az örökélet boldogságában. Megnyugodott az ő fáradalmaiktól és az ő cselekedetei követték őtet.

Mindazokkal együtt, akiket a jó Isten néktek adott: a ti gyermekeitekkel, rokonaitokkal és hozzátartozóitokkal egyetemben áldjátok az Úr szent nevét. Áldjátok és mondjátok: Ő volt az, aki nekünk adta, most Őnéki adjuk vissza könnyes tekintettel, hálás szívvel, imádkozó lélekkel. Koporsója mellett lásátok meg: megnyilatkoznak az egek és ő alátekint reátok. Tárva van az ég kapuja. Küldjétek oda a ti imádságtokat: jó Istenünk! Akit mi e földön szeretttünk, fogadd ott a mennyekben a te örökkévaló atyai szeretetedbe!

Ezzel az imádsággal búcsúzzunk mindnyájan, kiket a kegyelet, a hála és a szeretet idehozott a halottak csendes városába. A Lelkünkben pedig vigyünk magunkkal a vigasztalás prédikációját: boldogok a halottak, akik az Urban halnak meg. Úgy vagyon bizonyára stb. Ámen.

Schöck Gyula
püspöki másodlelkész.

